Mensen en systemen: tussen complexiteit en casuïstiek

Prof. Dr. Ignaas Devisch

Hoogleraar Medische Filosofie & Ethiek
(Universiteit Gent)

Discoursanalyse van Michel Foucault

- Woorden verraden wereldbeeld
- Betekenisverschuivingen of andere woorden op veranderende wereld
- Analyse van woorden (discours) om wereld te begrijpen

Bijvoorbeeld

- Niet langer empowerment, wel *resilience* als codewoord
- Want de ‘wereld is complex’

Waarop wijizen die verschuivingen?

I. Complexiteit

Tussen reductionisme en casuïstiek

Dooddoener van de dag

« De wereld is complexer geworden »

- Sinds wanneer dan?
- Zijn waterdruppels niet complex of zo?

Wetenschap

- Vaak streven naar complexiteitsreductie in functie van kennis
- Ordening van de wereld om er greep op te krijgen

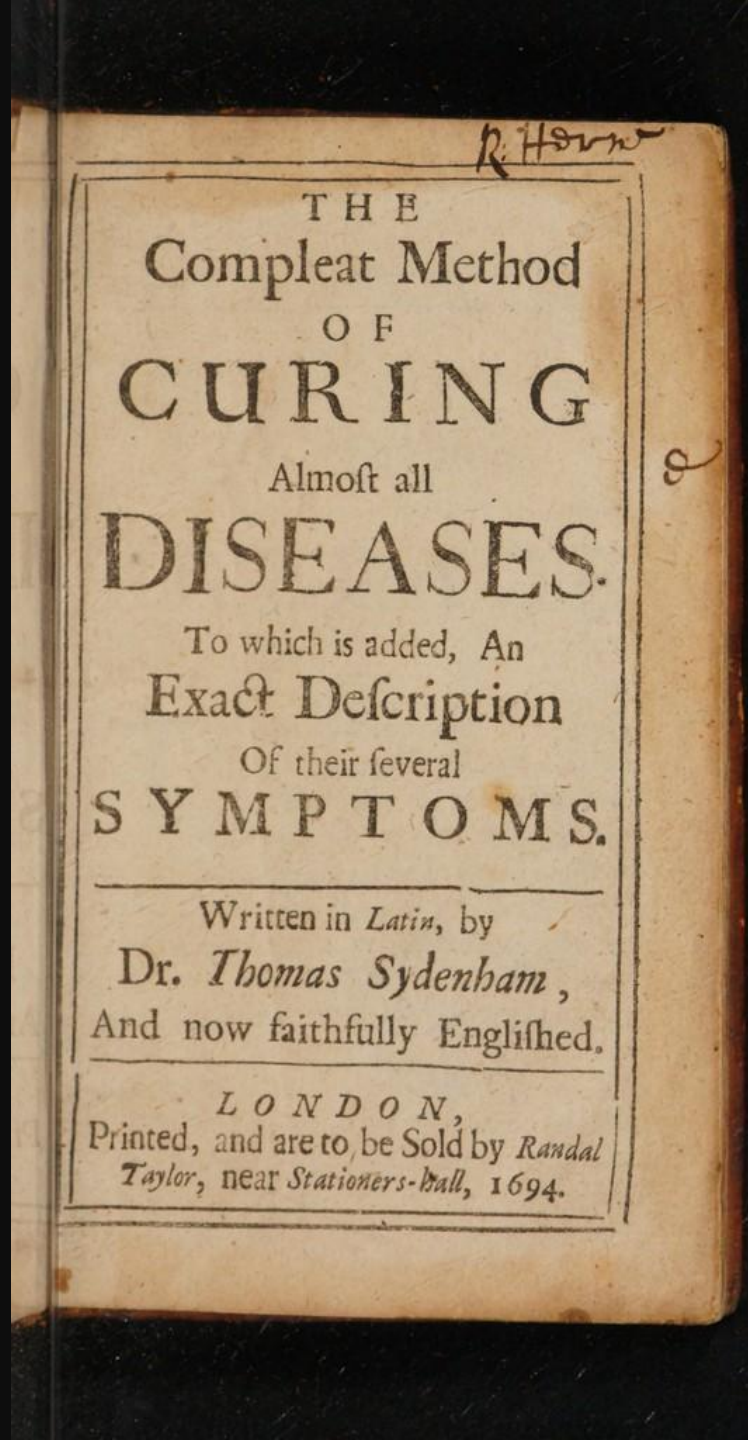
R. Horne

THE
Compleat Method
OF
CURING
Almoſt all
DISEASES.
To which is added, An
Exact Deſcription
Of their ſeveral
SYMPTOMS.

Written in *Latin*, by
Dr. *Thomas Sydenham*,
And now faithfully Engliſhed.

LONDON,
Printed, and are to be Sold by *Randal Taylor*, near *Stationers-Hall*, 1694.

Medische wetenschap

Labels om:

- Complexiteit werkbaar te maken
- Gericht te interveniëren

Mooi maar

- Neiging tot monocausaal denken

Daardoor:

- Wat niet te verklaren is, valt er soms uit
- Dus liever vage categorieën dan geen?

Inzet debat

- Besef dat casuïstiek altijd vraagt om aanname van complexiteit
- Waarom niet meteen
  - complex redeneren toepassen?
  - uitgaan van onherleidbare complexiteit?
- Dus:
  - Niet langer monocausaal
  - Niet langer monofactorieel
  - Niet of biologie of de maatschappij (het systeem)

Kennis & complexiteit

Belang van:

- Weten
- Niet-weten

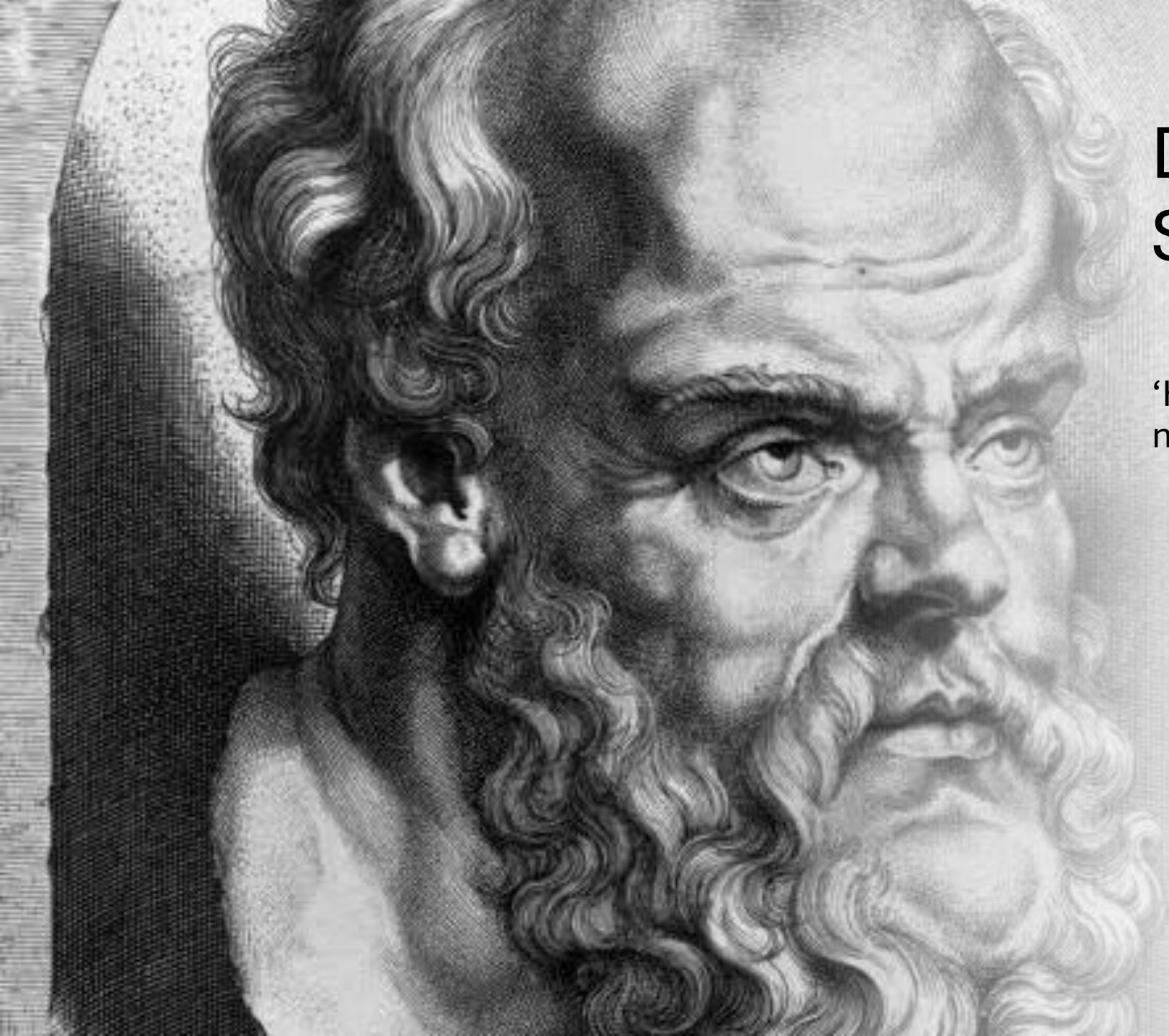

Die dekselse Socrates

‘Hoe meer kennis ik heb, hoe minder ik weet’

En die dekselse Donald Rumsfeld

(secr of Defence ttv Bush Jr)

Known knowns

Unknown knows

Known unknowns

-

Slavoi Zizek: Socrates + Rumsfeld + Freud

Known knowns

Unknown knows

Known unknowns

Unknown unknowns

Complexiteitsdenken impliceert

- Weten wat je weet
- Weten wat je niet-weet
- Besef dat zelfs je ‘niet-weten’ niet altijd houvast biedt

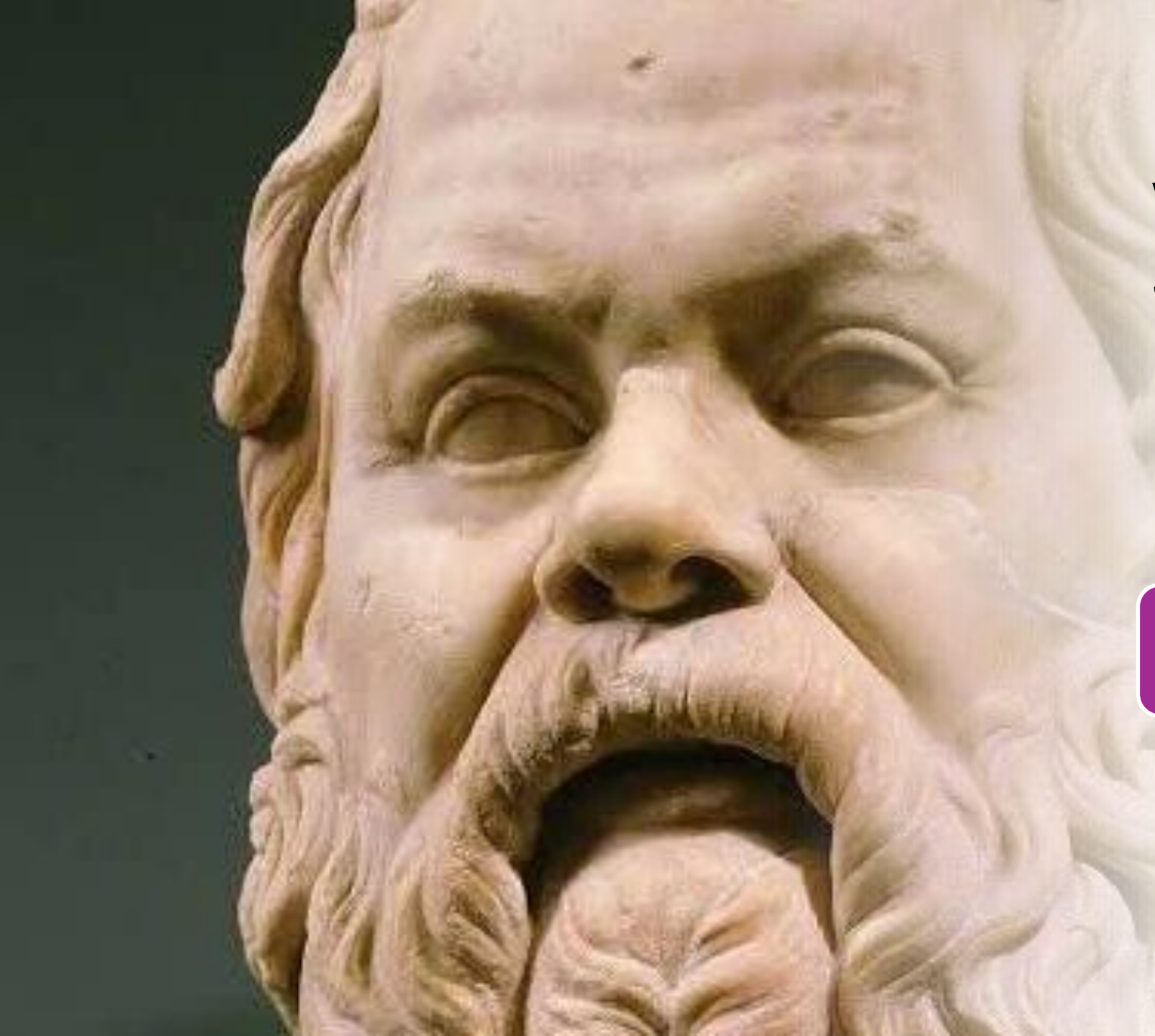

Nuance niet-weten van Socrates

II. Veerkracht

En hoe het wordt ingezet

Veerkracht

- ‘schild tegen kwetsbaarheid’
- ‘vermogen terug te veren na tegenslag’

Mooi maar waarom…

…focus op individu?

(Cf. debat verantwoordelijkheid gezondheid)

…niet ook systemen veerkrachtig maken?

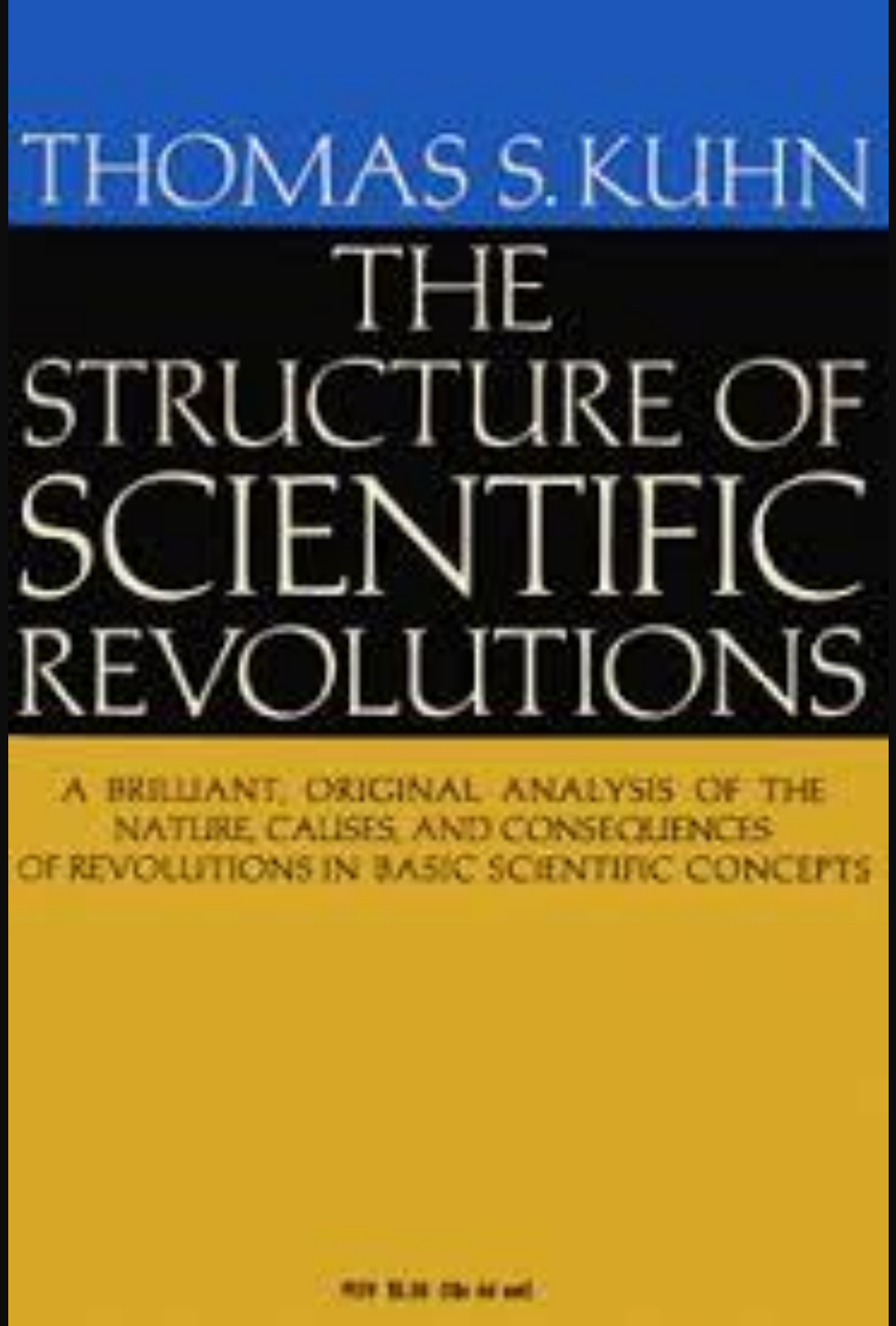

Veerkracht en systemen

- Jaren ‘60: de systemen zitten fout
- 21e eeuw: de mensen moeten zich aanpassen

Valkuil

De niet-veerkrachtigen falen?

Systemische onrechtvaardigheid afwimpelen op individuen

‘what doesn’t kill you makes you stronger?’

Soms is het echt teveel

Slotbedenkingen

- Veerkracht is nodig
- Systemische luciditeit ook:
  - Besef van aannames én van beperkingen
- Systeemveerkracht = leren omgaan met/recht doen aan complexiteit

Dank

Ignaas.Devisch@Ugent.be